

Ladányi Károly

SZEMELVÉNYEK VÉSZTŐ POSTA TÖRTÉNETÉBŐL

Ennek az írásnak nem lehet célja, hogy a vésztői postahivatal teljes történetét bemutassa, hiszen ennek határt szab az a tény, hogy egyes időszakok dokumentumai már nem lelhetők fel. Ezért csak szemelvényeket mutathatok be, melyeknek fő forrását egyrészt a Békés Megyei Levéltárban fellelhető iratok, másrészt Gecsei Lajos 1973-ban megjelent könyve¹, harmadrészt nyugdíjas postai dolgozók visszaemlékezései adják. Írásom végén található azoknak a forrásoknak a listája, amelyekből legtöbbet merítettem.

Előzmények

Az 1848-as szabadságharc előtt Békés vármegyében négy nagyobb településen működött postaállomás: Csabán, Gyulán, Tótkomlóson és Orosházán. (Megjegyzem, az akkori megyehatár nem volt azonos a maival!)

A vármegye nagy része – különösen északi területe, s így Vésztő is – távol esett a postautaktól, a rendszeres postaforgalomtól. A levelezés összehasonlíthatatlanul kevesebb volt a mostaninál, hiszen a családok, a rokonság, a barátok ugyanazon a településen éltek, nemigen volt kivel levelezni. Elsősorban a földbirtokosok, az egyházak és az előljáróságok folytattak levelezést, főként hivatalos ügyekben. A leveleket küldönc útján juttatták el a címzetthez, vagy – ha a postaállomásnál sokkal messzebbre kellett küldeni – a legközelebbi postaállomásra. Mivel akkor Gyula volt a vármegye székhelye, a járási főszolgabíró pedig Szeghalomban működött, ezzel a két településsel volt rendszeres, hivatalos kapcsolata Vésztőnek.

A szabadságharc leverését követően az uralkodó rendelkezett arról, hogy ahol állami hivatalok működnek, és nincs postaállomás, ott gondoskodni kell állandó küldöncszolgálat megszervezéséről. Korábban ugyanis az a gyakorlat alakult ki Békés vármegye északi területén, hogy a hivatalos leveleket községről községre továbbítva juttatták el a postaállomásra, ami ekkor csak Gyulán és Csabán volt. A községek tehát bejuttatták a leveleiket Szeghalomra, ahonnan egy küldönc Körösladányba vitte, onnan egy másik Köröstarcsára, onnan egy újabb Mezőberénybe, majd onnan Csabára.

A szeghalmi főszolgabíró a felsőbb rendelkezésnek megfelelően 1851. december 15-étől – évi 100 pengőforintos fizetéssel – egy rendszeres szolgálatot ellátó küldöncöt alkalmazott, aki ettől kezdve hetenként két alkalommal ment Szeghalomról a csabai postaállomásra a szeghalmi, illetve a Vésztőről és a járás többi településéről beérkezett levelekkel, s hozta vissza a hivatalok és a közvetlen környék leveleit. A településekről az előljáróságok gondoskodtak a levelek főszolgabíróhoz, illetve a községekhez történő szállításáról.

Az uralkodói rendelkezés alapján a nagyváradi kerületi főispán utasítására 1852. júniusában a szeghalmi járás főszolgabírója felmérte a kapcsolattartás fennálló helyzetét, és jelentést tett. 1852. július 9-én Szeghalomról jelentették az addig folytatott gyakorlatot, és javasolták, hogy az addig (már fél éve) a járás alkalmazásában álló küldöncöt tegyék állami szolgálatra.

¹ Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében 1850–1867. Békéscsaba, 1973.

Jónak, ezért fenntarthatónak ítélték – mivel ezek a küldöncök Szeghalom és Csaba között a járásnak csak egyetlen községét, Körösladányt érintették –, hogy a többi községgel való kapcsolat érdekében a korábbi rendszer is megmaradjon, azaz a községek továbbra is hozzájuk, Szeghalomra vigyék a továbbítandó iratokat, leveleket. Javasolták továbbá – mivel a szeghalmi állami hivataloknak (bíróság, földhivatal) a megyeszékhelyen, Gyulán lévő felettesekkel kellett az érintkezést elsősorban tartani –, hogy a járást tegyék át a csabairól a gyulai postához. Ez esetben a postával érkező vagy küldendő levelekkel együtt a hivatalok közötti közvetlen levélszállítás is megoldható lett volna, s nem kellene ezeket a leveleket Csabáról Gyuláig postán küldeni. A magánlevelezés szempontjából mindegy volt, hogy a küldeményeket Csabán vagy Gyulán adják át a postának.

Egy másik javaslat a küldöncöknek fizetendő bérek nagyságára vonatkozott: „...a hivatalok jelenlegi egyszerű levélvivője, az egy évre kikötött 100 pfr² mellett, mondhatni csak az írásos szerződés erejénél fogva kényszerítetik, mint egy megunt, vállalt kötelessége további folytatására...”. Ez utóbbi problémát sürgősen orvosolták is, nehogy emiatt a jövőben nehézségek álljanak elő. A szolgálat díjazását két és félszeresére, évi 250 pengőforintra emelték, megtartva a heti két alkalommal történő szállítást. Azonban azt is kikötötték, hogy amennyiben a küldöncnek Békésig és vissza kell csak járnia, úgy ez az összeg csak 200 forint. A küldönc álláshelyre pályázóknak az erkölcsi feltételeken túl olyan anyagi biztosítékkal is rendelkezni kellett, ami az évi fizetés erejéig kellő fedezetül szolgált. Az összegyűjtött tapasztalatok alapján a nagyváradi főszolgabíró Szeghalomra egy küldönc szerződését javasolta évi 330 pengőforint fizetéssel. Ez az összeg 120 forint alapliteményből, 40 forint ruhapénzből és napi 28 krajcár lótartási pénzből tevődött össze. A lótartás éves összege 170 forint 20 krajcárnak felelt meg. A lovat ugyanis a főszolgabírónak kellett biztosítania, a ló megfelelő tartásáról azonban a küldöncnek alkalmazott személynek kellett gondoskodnia.

Amikor 1853-ban a Szentés–Mezőkövesd postaúton felállításra kerülő postaállomások helyét meghatározták, egyúttal kijelölték azokat a területeket is, amelyekkel ezen a vonalon tartható a postai kapcsolat. Az új postavonal, illetve az azon létesült postaállomások feladata lett az is, hogy az addig a postától nagyon távol eső településeket ellássák. A postatérképen Békés megye északkeleti kiszögélését (Szeghalom, Dévaványa, Füzesgyarmat, Körösladány és Vésztő területét) a mezőtúri postaállomás kézbesítési körzetéhez osztották be. A dicséretes szándék gyakorlati értelme azonban nem sok volt. E vidék elmaradott helyzetén csak egyetlen megoldással lehetett volna hathatósan segíteni, mégpedig úgy, ha ezen át vezetnek postautat. A mezőtúri postaállomáshoz történő csatolással Vésztő messzebb került a postától, mint korábban volt.

E félmegoldást jelentő rendelkezés végrehajtásában azonban nagy bonyodalom keletkezett. A posta a maga hivatalos útján közzétette ugyan az új postaállomásokhoz kijelölt kézbesítési területek leírását, arról viszont a vésztőieket és a többi sárréti települést nem értesítették, hogy az új beosztás szerint nem a csabai, hanem a mezőtúri postához tartoznak. 1853 decemberében a mezőtúri postamester jelentette a pesti postaigazgatóságnak, hogy Szeghalom részéről sem a postájához érkezett leveleket át nem veszik, sem a küldemények feladása céljából ott még meg nem jelennek. Amint megjegyezte, azt sem sikerült „kipuhatolnia”, hogy ezek a községek milyen úton szállítják a leveleket, és így nem tudja a nála elfekvő küldeményeket hová irányítani. A pesti postaigazgatóság a mezőtúri postamester jelentése nyomán – meglehetősen tájékozatlanságát bizonyítva – a dél-bihari megyefőnökhöz fordult. Onnan küldték át azután a levelet valódi rendeltetési helyére, Gyulára. A levélben a postaigazgatóság kérte, szólítsák fel az érdekelt községeket, hogy a mezőtúri postaállomáson hosszabb idő óta veszteglő küldeményeiket végre vegyék már át. Továbbá tegyenek hivatalos nyilatkozatot arról, hogy a jövőben melyik postaállomáson keresztül kívánják leveleiket kézhez kapni és feladni.

² Pengőforint

A jelentéstételre a szeghalmi főszolgabíró leveléből rajzolódik ki teljességgel az a helyzetkép, ami az időben ki nem adott tájékoztatás következménye lett. Még a Gyuláról érkezett utasítás kézhezvétele előtt – nem hivatalos úton – tudomására jutott a szeghalmi főszolgabírónak, hogy Szeghalomba és a Sárrét településeire címezve nagyszámú küldemény van hosszabb idő óta a mezőtúri postaállomáson. A tudósítás oly nagy mennyiségűnek mondta a leveleket és egyéb küldemények számát, hogy gyalogos ember képtelen egyedül elvinni, ezért egy szekeret küldtek Mezőtúrra. A szekeres ember azonban dolgavégezetlenül tért vissza Szeghalomra, mivel a mezőtúri postamester – egyéb elfoglaltságra hivatkozással – a küldeményeket nem adta ki. Amikor Gyuláról az utasítást megkapták, ismét elküldtek a levelekért, de a postamester ekkor azt közölte, hogy az időközben kapott igazgatói rendelkezés alapján már Csabára irányította az összegyűjtött küldeményeket.

Ennek a hírnek a vétele után a szeghalmi állami hivatalok – amelyeket időközben felelősségre vontak jelentéseik késedelme miatt – azonnal futárt menesztettek Csabára, hogy végre kézhez vegyék azokat az utasításokat, amikre már hetekkel előbb válaszolniuk kellett volna. Március 26-án indult a kellő őrizettel kísért szekér Csabára, hogy a Mezőtúrról állítólag 22-én útnak indított küldeményeket ott átvegye. Az üres kézzel visszatért emberek azonban csak annyit tudtak mondani, hogy Csabán sincsenek a levelek. De nem is lehettek ott. Amikor a szeghalmi járási adóhivatal főnöke március 29-én személyesen elment a mezőtúri postára, ott a postamester úgy tájékoztatta, hogy az előző napon – valójában tehát egy héttel azután, mint azt korábban állította – indította el Szarvas felé a füzesgyarmati és szeghalmi leveleket. Az igen csak összezavart helyzet megismétlődésének elkerülésére a szeghalmi főszolgabíró a következőket kérte: „... a késedelmező tevékenytelenségéért rosszallást érdemlő postamestert jövőre nézve hivatala pontos betöltésére illető úton elutasítani méltóztassék, mert ily helyzetben egyik vagy másik hivatal kellemetlenségekre, magán egyesek pedig felszámolhatatlan veszteség s'ügyökben akadályokra találандnak.”

A történetek azt mutatták, hogy a késedelemért, a bekövetkezett kavargásért nagyobb részben a mezőtúri postamester volt a felelős. Hivatali kötelességének nem tett eleget, valótlan állításokkal palástolta mulasztásait. Jogos tehát az idézett szövegben felvetett kérdés, ami a késedelmet szenvedő hivatalok és magánszemélyek érdekében védelmet kért a felelőtlenséggel szemben.

Egy öntevékeny kezdeményezésről is beszámol a főszolgabírói jelentés. Nevezetesen arról, hogy a járás községei (Vésztő, Szeghalom, Füzesgyarmat és Körösladány), az ott működő előljárásságok vezetői – közösen a környék birtokosságával – egy magánposta felállítását tervezik. A felmerülő költségeket arányos elosztásban vállalják az érdekeltek. Ezzel kívánják biztosítani a korabbinál jobb összeköttetést a postával, méghozzá a túrkevei postaállomáson keresztül. Így Vésztő előljárássága, a többi községgel együtt – csatlakozva a dévaványaiak által már 1853 decembere óta követett gyakorlathoz – úgy határozott, hogy nem a mezőtúri, hanem a túrkevei postán kívánja átvenni és küldeni a leveleit.

A kimerítő részletességgel megírt jelentés megtette a maga hatását. 1854. április 21-én úgy tájékoztatták Gyuláról a települések vezetőit: megkeresték a pesti postaigazgatóságot annak érdekében, hogy egyelőre a mezőtúri postaállomáson rendben megtörténhessen a levelek átvétele. A járás érdekében kérték annak biztosítását, hogy a postaállomás hivatalos idő után is álljon rendelkezésre abban az esetben, ha a nagyon rossz utak miatt a küldönc esetleg a hivatalos időn túl érkezne oda. Nehogy ennek az engedménynek kihasználása rendszertelenséghez vezessen, úgy rendelkeztek, hogy Szeghalom köteles megállapítani azt a napot – legalább heti két alkalmat – és időrendet, amikor a postáért küld. Ettől a rendtől csak alaposan indokolt esetben lehetett eltérni.

A pesti postaigazgatóság még egyszer kérte annak hivatalos megerősítését, hogy a sárréti községek melyik postaállomáshoz kívánnak tartozni. Végezetül 1854. június 1-jén közölték, hogy a négy érintett helyet (Dévaványa ugyanis már 1853. decemberében átkerült) a túrkevei postaállomás kézbesítési területéhez sorolták át. Okulva a korábbi tapasztalatokon, felkérték a megyét, hogy ezt a fejleményt a nevezett községekkel közöljék.

Az események azt bizonyították, hogy gyökeres intézkedések nélkül lehetetlen a megkívánt eredményt elérni. Sem a közigazgatás által megszervezett küldöncszolgálat, sem egyes helységeknek a távolabb fekvő postaállomásokhoz való beosztása nem hozta meg azt az eredményt, ami maradéktalanul megoldotta volna a posta iránti igényeket. Be kellett következnie annak az időnek, amikor az egyetlen kielégítő megoldást – a fontosabb helyeken postaállomások létesítését – tovább nem kerülhették el.

A kereskedelmi minisztérium – nyilván a társminisztériumok nyomására – 1854. június 10-én elrendelte, hogy a járások székhelyén levélszedőségeket kell felállítani. Attól a nézőponttól, hogy a posta működése ne okozzon esetlegesen meg nem térülő kiadásokat, tehát ne legyenek ráfizetések, még ekkor sem tudtak teljesen elszakadni. A postaigazgatóságok azt az utasítást kapták, hogy jelöljék ki azokat a helyeket, ahol a rendelet értelmében levélszedőség felállítása szükséges. Tegyenek továbbá javaslatot a jövőbeli levélszedőségeket a már működő postautakkal összekötő útvonalra is. Annak irányát úgy kell meghatározni – s ez mindenképpen betartandó alapfeltétel –, hogy a küldöncök útja olyan helyeken vezessen át, ahol a magánlevelezés megfelelő mértékben jelentkezhet. Ezzel azt kívánták elérni, hogy a működtetés költségei a magánforgalomból eredő bevételekkel legyen legalább részben fedezhető. A minisztériumi döntés megszületése előtt ismerni kívánták a forgalom várható alakulásának mértékét, ezért előzetes helyszíni tájékozódásra szólították fel az igazgatóságokat.

A nagyváradai postaigazgatóság Békést és Szeghalmot jelölte meg olyan helyként, ahol a rendelkezés értelmében levélszedőség felállítása szükséges. Átiratban kérték a megyét, hogy e két helység és a hozzájuk tartozó kézbesítési kerület magánlevelezési forgalmát három hónapon keresztül figyeljék. A három hónap elteltével Szeghalom és Békés főszolgabírói a tapasztalataikról jelentést tettek a megyének. A két jelentés – bár a járások határosak voltak egymással – két külön világot mutatott be, annyira ellentétesek voltak a két terület életviszonyai, illetőleg az arról alkotott kép.

A szeghalmi főszolgabíró 1854. július 28-án kelt jelentése szerint: „...a célba vett postakiadói hivatalok felállítása a jóllehet nem csekély számú lakosságot számoló, mind a' mellett kevés kivétellel a Székhelyen tartózkodó hivatalnokok, – és kevés számú tisztessé rendűeknek kizárólag mezei munkálatot űző, 's távolabb sem kereskedelmi, sem pedig más némű viszonybeli összeköttetésekben nem lévő pór népségű járásombeli községekben, [az] említett hivatal felállítására megkívántató költségnek, a bevételekbéli fedezhetősége egyáltalán nem reményelhető.” Vagyis olyan földhözragadt népet mutatott be a főszolgabíró, akiknek semmilyen – sem magán-, sem kereskedelmi-üzleti – kapcsolatuk nem volt az ország többi részével.

A békési főszolgabíró ugyanakkor 1854. augusztus 1-jén kelt levelében a következőket jelentette: „... Békés városában fel állítandó postahivatal jótékonyágában Békés városon kívül K.Ladány és Szeghalom községek vannak, ... mely községek közül Békés város 20, K.Ladány 4 és Szeghalom 7 ezer lakost számlál, ehhez járul még a szomszéd M.Berény község számban 8 ezret meghaladó népessége is, akiknek részint földbirtokosaik termékenysége, 's azok művelése körül évről évre nagyobb szorgalmat kifejteni látszó törekvéseik, részint az iparág növekedését szemlátomást előmozdító buzgalma, az anyagi jólét legbiztosabb jeleként tűnik föl. Mindennek csálhatatlan kifolyásául nem csak a forgalom, közlekedés és ipar üzlet mindinkább növekedő élénksége, sőt távolabb vidékekbeli összekötés is tekinthető. Hogy pedig műveltségi

tekintetből Békés és Szeghalomban létező cs.k. szolgabíró és adó hivatalok személyzete, birtokosság, azok gazda tisztjei, más számosabb előkelő családok, nagyobb számú mester emberek, és többen a földműves osztályból is azon a fokon állnak, mint rendszerint szellemi, és anyagi jólétöknél fogva, egy posta hivatal felállításával, nagyobb mértékbe érdekeltetnek, – ezt igazolja leginkább azon körülmény is, miként egyedül Békés városában a f. e. lefolyt április május és június hónapok előtt a nagyobb számban érkező hírlapokon kívül a csabai postán és oda vissza ezer számot meghaladó levél volt forgásban.” A helyzet javítása érdekében azt javasolta a békési főszolgabíró, hogy Szeghalomról Békésen át naponta biztosítsák a gyulai postahivatallal való összeköttetést. A város készséges segítségnyújtást is felajánlott: „...*hogya pedig ez érdemben a magyar kormány szándéka elősegítség, szükség esetében Békés városa késznek nyilvánítja magát e járás székhelyen lévő állami fundusok³ valamelyikén, – netalán fel állítandó állandó postahivatal helyiség felépítésénél tőle telhetőleg segédkezéssel járulni.”*

Látható, hogy a szeghalmi főszolgabíró igen pesszimista levelével ellentétben a békésiek kedvezőbben álltak a kérdéshez. Így nem csodálható, hogy a következő három évben a szeghalmi járás területén nem is beszélhetünk eredményről, a levélszedőség felállítására vonatkozó kérdés lekerült a napirendről.

Az eleve ráfizetést ígérő levélszedőség működtetése helyébe ismét egy áthidaló megoldás lett az intézkedések tárgya. 1856. december 4-én azt az utasítást küldték Gyuláról Szeghalomra, hogy a legközelebbi postahellyel – tehát a békési levélszedőséggel – való pontosabb és rendszeresebb kapcsolattartás céljából Szeghalom és Körösladány községek egy-egy levélküldőncöt állítsanak szolgálatba. Erre a felszólításra bőbeszédűbben válaszolt a főszolgabíró, akiről megállapíthatjuk, hogy nem nagy lelkesedéssel munkálkodott azon, hogy járása saját postaállomással rendelkezzen. Ahelyett, hogy energikusan megpróbált volna minden lehetőséget megtenni a posta érdekében, folytonosan kibúvót keresett a vidék szegénységére és igénytelenségére való hivatkozásokkal. Pedig ha közigazgatási befolyását kellő módon kihasználja, a járás nagybirtokosainál elérhette volna az ügy anyagi megsegítését. A december 24-én Gyulára küldött válaszában elsőként arra hivatkozott, hogy a községeknek egy lovasküldönc felfogadása évi 400 pengőforintjába kerülne. Mindemelllett a Békésig való távolság és az utak rossz állapota miatt erre a szolgálatra egy ember nem elegendő, tehát a dupla költség zavar nélkül nem lenne fedezhető, annál is inkább, mivel a községek éves költségvetésének elkészítésénél ezt az összeget, mint várható kiadást, nem vették figyelembe. Azt a véleményét nyilvánította ki, hogy Szeghalom számára elegendő a túrkevei postával való összeköttetés, amit heti három alkalommal – és ami a lényeges, a kincstár által fizetett két postással – tartanak fent. Ez a megoldás – ahogyan megjegyezte – kielégítően biztosítja a járási hivatalokkal való összeköttetést. A kerülő miatt ugyan kissé késedelmes, de a biztos út további használatához kért hozzájárulást azzal a megoldással, hogy így a járás községeit nem kell újabb kiadásokkal terhelni.

A megye azonban nem engedett elhatározásából. A szeghalmi járás főszolgabíróját arra utasították, hogy a december 4-i rendelkezés alapján sürgősen intézkedjen a Békésen keresztül történő levélzállítás lehetőségeinek biztosítására. A levélhordó lovasküldönc javadalmazásának összegét évi 305 pengőforintban határozták meg. Az évi bérré 150, a biztosítandó ruházatra (egy évi öltözet ruhára és két pár csizmára) 35, a ló ellátására pedig 120 pengőforintot számolva. A levelek továbbításának rendjét pedig a következők szerint írták elő. Békésről kedden, csütörtökön és szombaton indult a küldönc, aki Körösladányig vitte a leveleket, ugyanezen napokon kell indítani a szeghalmi lovasküldöncöt is, hogy a küldeményeket Körösladányban átvéve még aznap leadhassa azokat induló állomásán, Szeghalomban. Vésztőről a lovasküldönc indításáig kellett a küldeményeket eljuttatni Szeghalomba.

³ Fundus (latin): telek, házhely

A lovasküldöncök alkalmazása azonban nem bizonyult megfelelő megoldásnak. A levelek késedelmes indítása és érkezése rendszeres panasz tárgya maradt továbbra is. Jelentősen közrejátszott a zavarkeltésben, hogy a közigazgatás által fenntartott küldöncszolgálat mellett egyes hivatalok az állami postaszolgálat útján szállították leveleiket. A szeghalmiak is hol Békés felől, hol a túrkevei postaállomáson keresztül kapták a küldeményeket.

Ez az állapot 1858. április 5-ig állott fenn, amikor megindult a forgalom a Berettyóújfalu és Csaba között létesített új postavonalon. A postavonal állomása Berettyóújfalu, Furta, Füzesgyarmat, Szeghalom, Körösladány, Békés és Csaba volt. Ezzel a vármegyének a postától addig távol eső északi települései is bekapcsolódhattak a postaforgalomba. Vésztőt a Szeghalmon létesített új postahivatalhoz osztották be Csökmővel együtt.

1860. május 5-én a nagyváradai postaigazgatóság a pénzügyminisztérium újabb döntéséről értesítette a megyét. Eszerint a Sebes-Körös Nagyváradtól Szeghalomig terjedő – félreeső, de egyre jobban benépesülő – vidékén a posta-összeköttetés és a forgalom növekedésének előmozdítása érdekében új postaútvonalat szándékoznak felállítani.

Amíg korábban csaknem kizárólag az állami hivatalok érdekeinek szem előtt tartásával került sor bármiféle fejlesztésre, a század hatvanas éveire előtérbe került a lakosság érdeke is. Az elképzelések új iránya azt jelentette, hogy az általános fejlődés odáig jutott, hogy a posta már kezdett nélkülözhetetlenné válni a megye viszonylag elhagyatottabb részein éppúgy, mint korábban a fejlődésben előbbre járó területeken.

A tervezet szerint az új postaút Gyuláról ágazna ki a Nagyvárad–Arad postaútból, és Ugrán vagy Geszten át, Okány és Vésztő érintésével – a Berettyóújfalu–Csaba közti postaúthoz csatlakozva – Szeghalomnál végződne. A felsorolt közbeeső helyeken postaállomással rendelkező postahivatalokat állítanának fel.

Az útvonal lehetőségét vizsgálva Vésztő elöljáróságától a következő kérdésekre kért választ a postaigazgatóság:

1. Mennyi a távolság Szeghalom és Vésztő között, valamint Vésztőtől a következő községig, Okányig?
2. Az út, amin a postajáratok közlekednének, kétkerekű postakocsival járható-e minden évszakban?
3. Hány lakosa van Vésztőnek?

A kérdésekből láthatjuk, hogy a megye – az akkor 5475 lakost számláló – Vésztő esetében volt érdekelve, mivel Okány már Bihar megye területéhez tartozott. A tervezett postaútból a Szeghalom és Vésztő közötti 15,17 km és Vésztőtől Okányig mintegy 5,7 km volt a megyéhez tartozó útszakasz. Az út állapotára vonatkozóan azt a választ adták, hogy azon a közlekedés meglehetősen nehézkes. Különösen Vésztő és Okány között, ahol tartós esőzések alatt és után az utak nagyon rosszak. A vármegye összefoglaló véleménye az volt, hogy a tervezett útvonalon közönséges levélszállító kocsi nem minden évszakban használható. A beérkezett tájékoztatások alapján – amelyek mindegyike nehézségekről számolt be – az a döntés született, hogy a javaslat, „...*miszerint Geszt (Ugra), Okány és Vésztőn postahivatal és állomás létesüljön, ezeken keresztül Gyapjútól Szeghalomig naponta küldöncszékér-posta járjon, a felállítás jelentős kiadásai miatt egyelőre nem valósítható meg.*”

Az irányító minisztérium azonban hajlandóságát nyilatkoztatta ki a fenti három községben levélszedőségek felállítására. A rendszeres kocsi postajárat helyett gyalogos vagy lovasküldöncök segítségével látta megvalósíthatónak a nevezett községek közötti kapcsolatot.

Az erre tett felsőbb javaslat adott lehetőséget a nagyváradai postaigazgatóságnak arra, hogy a megvalósítás felé lépéseket tegyen. 1860. augusztus 12-én átiratban közölték a vármegyével a tervbe vett futárvonal leírását. Gesztről Szalontára vagy Gyapjúra, Okányból Gesztre vagy Sarkadra nyílt lehetőség a levélszedőségeken keresztül postára került küldemények továbbítására. A kérdést, hogy melyik postaállomás legyen a küldöncök célja, egyrészt a közlekedési lehetőség, másrészt a helyi kívánságok döntötték el. Szeghalom és Vésztő között – tekintettel az ott is fennálló rossz útvizonyokra – hasonló megoldással kívánták a postai forgalmat megindítani.

Levélszedőség létrehozása

1858–1861 között minden sárréti település saját postával gazdagodott. Szeghalmon, Körösladányban és Füzesgyarmaton postaállomás, Dévaványán és Vésztőn pedig levélszedőség létesült.

A levélszedőség a postahivatalnak egy olyan egyszerű, kezdetleges formája, ahol csak a továbbítandó küldemények összegyűjtését, s az érkezett küldemények kiosztását végezték. A könnyű elérhetőség miatt általában a település központi helyén alakították ki. Az ott dolgozó személy csak meghatározott rövid időszakban tartózkodott a levélszedőségen, míg a küldeményeket a reggeli órákban átvette és rendszerint ő maga futárként továbbította Szeghalomra. Amikor visszaérkezett Szeghalomról a Vésztőre címzett levelekkel, kiosztotta azokat az érintetteknek. Ez eleinte nem volt sok, hiszen vidéki levelezést – vagy egyáltalán levelezést – nem sokan folytattak, azt is elsősorban az előljáróság, a nagyobb földbirtokosok, az egyház és néhány kereskedő.

Vésztőn 1860 decemberében alakították ki a levélszedőséget, mely 1861 elején megindult rendszeres tevékenységével véglegesen bekapcsolódott a közvetlen érintkezést biztosító postai forgalomba. A megyének ezen a részén, ahol négy évvel korábban még egyetlen postahely sem működött, a megindult fejlődés százszázalékos eredménynek számított.

Az első levélszedőség Vésztőn a későbbi postahivatal helyén, a Kígyó utcában (a mai Piactér utca 7. szám alatt) lévő – már régen lebontott – épületben volt.

A kiegyezés előtti időben az államigazgatás és a posta nyelve a német volt. A postai rendeletek téra is németül jelent meg. A postamesterek több esetben jegyzők, tanítók, papok közül kerültek ki, akik megfelelő nyelvi ismeretekkel rendelkeztek. Általában a polgári családok tanult gyermekei lettek a megye településének első postamesterei. Sajnos arról nincs semmilyen információnk, hogy ki volt Vésztő első postamestere.

A kiegyezés (1867) után

1867-ben a kiegyezés lényegesebb pontjai között szerepelt, hogy a posta- és távírda-ügyet – önállóságuk megőrzése mellett – összehangolják. A hivatalos nyelv a postán is a magyar lett, így a postai alkalmazottaknak sem volt előírt követelmény a német nyelvtudás.

Vésztói postabélyegző lenyomata, 1870-es évek

Az ezt követő időkből elvétele találunk dokumentumokat a levéltárakban a vésztói posta tevékenységével kapcsolatban. Annyi bizonyos, hogy 1882-ben a község képviselő-testülete anyagilag nem járult hozzá a Vésztó–Szegehalom közötti távírdavezetétek, s a Vésztón felállítandó távírda költségeihez.⁴ Előnyeit még nem látta a helyi elöljáróság, s ez nagy hiba volt, mert döntésük évekre eltolta a távírda felállítását a községben. Néhány év alatt azonban gyökeresen megváltozott a képviselők véleménye. Felismerték az információk gyorsaságának a hasznosságát, a távírda előnyét, ezért már 1888-ban határozatban sürgették a távíróállomás felállítását. Ez azonban csak néhány év múlva, 1897-ben valósult meg. Egy át nem gondolt, rossz döntés miatt a település csak 15 év után kapott távírdát.

Közben 1894-ben elkezdték a közhasznú telefonhálózat kiépítését, melyet a következő évben át is adtak. Az akkori postamester nevét már ismerjük: 1894-ben Wallerstein Irén volt a postamester, akit Dobozi Manó kereskedő, a képviselőtestület tagja ebben az évben vett feleségül.⁵

Vésztói postabélyegző lenyomata, 1898

1896-tól országosan megkezdte a Magyar Királyi Posta a kerékpárok használatának bevezetését a táviratok és az expressz levelek kézbesítésére. Vésztón erre csak az ezt követő évben, 1897-ben került sor, ekkor kapta első kerékpárját a kézbesítő. Ebben az időben még nem volt elterjedt a kerékpár, az egész településen csak egy-kettő volt.

A posta a távírdával és a telefonközponttal együtt 1897 környékén került át új helyére, a Kossuth u. 21. szám alá.

A Magyar Királyi Posta teljes függetlenségét 1908-ban törvény mondta ki: „A postát, a távírdát és távbeszélőt a két állam [Ausztria és Magyarország] mindegyike saját területén önállóan szabályozza és igazgatja.”

A postákat vállalkozásban üzemeltették, kaució letételét követően a nyertes pályázó – postamester – működtette, az előírt szabályokban meghatározott feltételekkel és díjszabásokkal. Ez a rendszer 1948-ig, a kommunista párt államosítási törekvéseinek megvalósításáig működött.

Az első világháborút megelőző időből arról találtunk információt, hogy 1914-ben még mindig Dobozi Irén Wallerstein Irén a postavezető.

A trianoni békediktátum következményeként Nagyvárad és Temesvár Romániához került, ezért az Alföldön 1920-ban létrehozták a szegedi és a debreceni postaigazgatóságot.

1926-ban a vésztói árvízkarosultak megsegítésére feláras képeslapok árusítását kezdték meg. A 10 különböző árvízi képeslap eladásából származó bevétel egy részét (a felárat) az árvízkarosultak javára létrehozott alapba fizették be.

⁴ Vésztó Község Képviselőtestületének 1882. január 25-i ülésének jegyzőkönyvéből

⁵ Balogh István: Békés békétlenség. A Békés megyei zsidók története. Tótkomlós–Bp. 2007. 202. o.

A Hatház elnevezésű településrészről készült árvízi képeslap, 1926

1935. május 1-jétől került a hivatal élére Komlói Kálmán, aki a világháború befejezéséig vezet- te az intézményt, ahol I. osztályú posta, táviró és távbeszélő állomás működött.

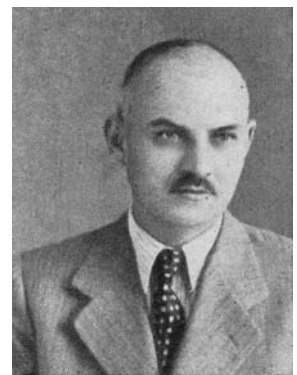
Vésztői postabélyegző lenyomata, 1928

Zsiskó Irén postakiadók. 1937-ben a vésztői posta már 98.154 munkaegységet ért el.

A posta forgalmának folyamatos növekedését jól példázza, hogy 1939-ben a teljesítmény már 128.828 munkaegységre növekedett. Ezzel párhuzamosan létszámnövelés is történt, ekkor került a postához hivatali kisegítőként Sándor János. Zsiskó Irén viszont eltávozott, helyette Páll Antalt vették fel.

1941-ben már 150.809 volt a teljesített munkaegység, egy évre rá pedig már 181.791, ami majdnem duplája az 1936-os teljesítménynek, miközben a dolgozók száma csupán egy fővel (33 %-kal) emelkedett. Ezt a teljesítményt elsősorban a háború, a fronton harcoló katonáktól kapott, s a családtól a katonáknak küldött levelek emelkedő száma határozta meg. Ebben az időben 7–800 vésztői katona harcolt a fronton.

A posták teljesítményét ebben az időben már egységes elvek alapján kialakított, úgynevezett munkaegységgel mérték. Ezt a felvett és a kézbesített levelek, táviratok száma, a telefonforgalom, a pénz- és csomagforgalom alapján számolták ki. 1936-ban 92.874 munkaegységet ért el a vésztői posta. Összehasonlításként: ebben az évben például Gádoros postahivatala fele ennyit, 46.830 munkaegységet teljesített. Komlói Kálmán postamesternek két segítője volt, név szerint Gerhart Anna és

Komlói Kálmán
m. kir. postamester
Vésztő

1943-ban a posta teljesítménye 171.343-ra csökkent. Ebben jelentős szerepet játszott a Donkanyarnál elszenvedett súlyos háborús vereség. A hadifogságba esett magyar – közte vésztői – katonák levelezési lehetősége szinte teljesen megszűnt, a családok sokáig semmi hírt nem kaptak a hozzátartozójukról. Ebben az évben került a postához Pénzes Ferenc, akit a későbbiekben többen követtek a családból.

1944-ben a munkaegység már elérte a 204.636-ot, míg például Gádorosé csak 149.205 munkaegység.

Az orosz csapatok október elején vonultak át a településen, előlük elmenekültek a tisztviselők. Az intézmények, így a posta sem működött egy darabig. Az emberek nem tudták, hogy mi van, és legfőképpen azt, hogy mi lesz. A front átvonulása után lassan kezdett megindulni az élet. Az összeköttetés még nem volt mindenhol rendben, gyakran akadozott a kapcsolat, de a színre lépő hatalomnak is érdeke volt a központtal való összeköttetés – így a távíró és a távbeszélő – helyreállítása.

A postahivatal a II. világháborút követően

1945-ben a telefon-előfizetők száma mindössze 15 volt. A telefon nagyban segítette a kapcsolatok tartását, az információk gyors továbbítását. A pártok közül – annak ellenére, hogy még kevés taglétszámmal rendelkezett a községben – egyedül a Magyar Kommunista Párt helyi szervezete kapott telefont, ami már előrevetíthette a következő évek, évtizedek politikai irányultságát. Az 1946. évi országos telefonkönyvben (ami ekkor még egy kötetes) a vésztői névsor a következő volt:

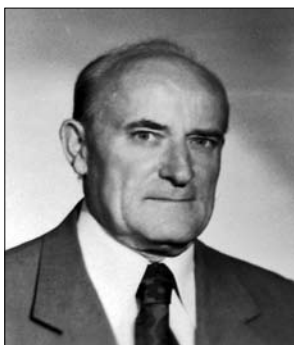
Községi elöljáróság	1
Kincses, Mester és Balogh hengermalom	2
Vincze Béla és Tsai hengermalma	3
Rendőrség	4
Láng Gyula fakereskedő	5
Kiss György	8
Államvasutak állomásfőnöksége	11
Magyar Kommunista Párt vésztői szervezete	15

Pénzes Károly 1945-ben mint kézbesítő és doboló volt alkalmazásban a községi elöljáróságnál, azonban a tanácsok 1950-ben történő megalakulását követően, 1953-ban a hasonló munkát végző társával együtt áthelyezték a postához, a kézbesítendő küldeményekkel együtt. Addig ugyanis saját kézbesítője volt az elöljáróságnak, aki kihordta a leveleket a községi címekre. Ezt követően azonban a posta keretein belül folytatták ezt a tevékenységet, ugyanis a tanács minden helyileg kézbesítendő levelét átadta a postának. A Pénzes-családból 1949-től az 1985-ben történő nyugdíjazásáig kézbesítőként, majd főpénztárosként dolgozott István, 1950-től 1990-ben történő nyugdíjazásáig pedig ugyancsak kézbesítőként János. Szintén a postán dolgozott István felesége, aki hosszú időn át a takarítói munkát végezte.

A háború befejezését követően még Komlói Kálmán irányította a hivatalt, akitől azonban 1948-ban már a hatalomra került kommunista párt embere, Takács Gábor vette át a vezetést. Ebben az időben helyezték át az utca másik oldalán szemközt lévő Kossuth u. 30. szám alatti – az állam által kisajátított – gazdaházba a postát, olyan formában, hogy az épület végében egy lakrészt meghagytak a volt tulajdonosoknak. A posta azóta is abban az épületben működik.

Takács Gábor az elkövetkező évtizedekben jelentős szerepet játszott a település életében. Több éven át vezette az ötvenes években alakított gépállomást, vezetője lett az 1970-es évek elején létrehozott BÉKÖT helyi egységének, évtizedeken át tanácstag és végrehajtó bizottsági tag volt. Mindezek mellett a Munkásörsegek – megalakulásától megszűntéig – aktív tagja volt.

A postahivatal ebben az időben 8 és 18 óra között volt nyitva, a táviratok kézbesítését pedig 8 és 19 óra között bonyolították le. Külön takarítót nem alkalmaztak, a táviratos dolga volt este a posta helyiségeinek a kitakarítása, a kútról friss víz vitele. Ebben az időben ott dolgozott Sándor János, aki ellátta a postamester szakmai feladatait is, továbbá Hajdú Elemérné, Sándor Jánosné, Konyár Jolán, valamint Horváth Piroska. A kézbesítői feladatokat férfiak látták el, név szerint: Kiss István, Jámbor János, Kiss György és Pénzes István. A postához ekkor került dolgozók egy része évtizedekig ott dolgozott, széles körű ismertséget és tiszteletet vívtak ki maguknak a faluban.

Sándor János és Sándor Jánosné

A háború után a világ addigi legnagyobb inflációja zúdult az országra. A pengő rövid idő alatt teljesen elértéktelenedett. 1945 májusától decemberéig még csak négyszer értékelték le a pénzt, 1946-ban azonban már 3–7 naponként. Akinek keresete, fizetése volt, naponta vagy hetente megkapta, de már akkor el is kellett költenie, mert a következő héten már csak töredékét érte az előző heti munkabére.

Az infláció érezte hatását a postaforgalomban is. A pénz jelentős értékvesztése miatt beindult a cserekereskedelem: tojással, lisztel, cukorral, zöldséggel, gyümölcsrel fizettek a postai szolgáltatásért is. Jól illusztrálják a helyzetet az ebben az időszakban kibocsátott bélyegek értékváltozásai. Eleinte a filléres, majd a pengős, százpengős, ezerpengős bélyegek kerültek forgalomba. Ezt követően – mivel nem győzték a bélyegek értékszámait felülnyomni – bevezetésre került a betűs felülnyomás, amelyeket viszonylag hosszabb ideig tudtak használni. A bélyegre központilag rányomtatták, hogy „Any” (ami nyomtatványt jelent), „Hlp” (helyi levelezőlap), „Hl” (helyi levél), „Tlp” (távolsági levelezőlap, „Tl” (távolsági levél) „Ajl” (ajánlás), „Cs-5” (5 kg-os csomag) és „Cs-10” (10 kg-os csomag). Így, ha a bérmentesítés díja változott, nem kellett újabb bélyegeket kibocsátani, csak ugyanazért a bélyegért magasabb összeget kellett fizetni. Ez követően azonban – valószínűleg a visszaélések miatt – kiadtak tízezres, százezres, milliós, majd milliárdos és billió nagyságrendű értékjelzéssel ellátott bélyegeket. Talpraesettnek kellett lennie annak a postáskisasszonynak, aki ezt nyomon tudta követni, nem beszélve az egyszerű polgárokról. Amikor a billiónál nagyobb értéket már nem tudták az emberek kimondani, de felfogni sem, akkor a pénzforgalomban – így a postai díjszabásban is – 1946. július 12-től bevezetésre került az adópengő. Az átszámítási kulcs 1946. július végén: 1 adópengő = 2 ezer trillió (2×10^{21}) pengő. A legnagyobb névértékű bélyeg 5 millió adópengős volt.

Végül 1946. augusztus 1-jén kibocsátották a forintot. Bevezetésének napján egy forint 200.000.000 (kettőszázmillió) adópengővel volt egyenlő. A forint megjelenésével visszaállt az áruforgalom megszokott rendszere. A nyomtatványt 8 fillérért, a helyi levelezőlapot 10 fillérért kézbesítették. A helyi levél 12 fillér, a távolsági levelezőlap pedig 20 fillér volt. Ezt követően évtizedekig nagyon kicsit változtak a díjak, csak a nyolcvanas évek elejétől indult meg egy lassú, de folyamatos díjváltozás.

1948-ban területátszervezés következtében Kótpusztza Vésztő közigazgatási területéhez került. Kótpusztán még 1937-ben létesült fiókpostája, mely 1948-ig Komádihoz tartozott. 1972-ben a kótpusztai postahelyet a csökkenő forgalom miatt visszaminősítették, neve „Körösújfalú–Kótpusztza fiókpostája” lett, ellenőrző postája pedig Vésztő. A kótpusztai fiókpostán két dolgozó látta el a szolgálatot. Itt dolgozott hosszú ideig Varjú Irén, majd egymás után Törzsök Istvánné, Izsó Józsefné, Józsa Béláné, Csüllög Gizella, illetve a fiókpostája megszűntéig Molnár Ilona. Levélkihordóként az 1960–70-es években Szilágyi Dániel teljesített szolgálatot. A nagy kiterjedésű kótpusztai tanyavilág egy részén továbbra is Vésztőről látta el a postai szolgálatot Pénzes Károly, majd Hegyesi Imre. A kótpusztai fiókpostája postai értékcikkekből, képeslapból és illetékbélyegekből külön ellátmánnyal rendelkezett, és saját postabélyegzője volt. 1980-ban a telefonhálózat átalakítása és a minimális forgalom miatt feleslegessé vált a fiókpostája, így 43 évi működés után végleg bezárta kapuit.

Kótpusztai postabélyegző lenyomata, 1975

Takács Gábor utódjaként az 1950-es évek elejétől az évtized végéig Tamás Mihály volt a postavezető.

Pénzes János egyenruhában 1949-ben és 1952-ben

Mivel 1950-től a hírlapterjesztést állami döntés alapján kizárólagos joggal a Magyar Posta végezte, Vésztőn is megerősödött a postahivatal, kiszámítható, stabil, biztos munkát tudott nyújtani az ott dolgozóknak.

Öt kerékpáros kézbesítő, egy távirat-kézbesítő és két lovas kézbesítő hordta a küldeményeket, az utóbbiak a település igen nagy kiterjedésű külterületeire. A lovak a posta tulajdonában voltak, de tartani a

A vésztői postabélyegző lenyomata, 1952

kézbesítőnek kellett, erre külön ellátmányt kapott. 1957-ben a lovas kézbesítés megszűnt, a lovakat kerékpárra cserélték.

Az ötvenes évek első felében mintegy 40–45 telefon-előfizető volt a faluban, akiknek egy része az éjszakai órákra a szeghalmi postahivatalhoz volt bekötve, mivel Vésztőn nem működött éjszakai telefonközpont. Az 1950-es évek végére a telefonhálózat fejlesztése már Vésztőn is indokolta a hosszabbított szolgáltatást. Ez első lépésben nyújtott, majd éjjel-nappali szolgáltatást jelentett. A manuális központ az 1989-ben történő automatizálásáig üzemelt.

Az 1950-es évek végétől Dömsödi László volt a hivatalvezető.

A helyi pártszervek, valamint a tanács végrehajtó bizottsága rendszeresen beszámoltatta a hivatal vezetőjét a postán végzett munkáról, a központi párthatározatok, illetőleg az állami döntések végrehajtásáról. Ezekből a beszámolókból, valamint a testületek által hozott határozatokból jól nyomon követhetőek a vésztői posta változásai és az egyes időszakok sikerei, gondjai, vagy problémái.

A beszámolókból megtudhatjuk például, hogy 1964-ben a belterületen hat kézbesítő dolgozott. A posta állandóan kézbesítői létszámihiánnyal küszködött, ezért a különböző közületeknek, intézményeknek, szervezeteknek a postafiókok megnyitását javasolták. Ez azonban nem talált megértő fülekre, nem akart senki sem az érkezett levelekért, nyomtatványokért a postára menni, mindenki azok postai kiszállítását várta. Így a postások leterheltsége miatt sokat kellett várni, esetenként késő délután kapták meg a címzettek a küldeményt. A telefonhálózat régi légvezetékei helyett a Kossuth utcában földkábeltek fektettek le. Október 13-tól a község egész területére kiterjesztették a kézbesítést, külterületre azonban továbbra is csak kétnaponként járt a postás.

1965-ben a régi, korszerűtlen, egészségtelen és túlszűfolt postaépület teljes felújítását végezték el. A régi, elavult, megfelelő szociális helyiségekkel nem rendelkező épületben a hivatal területét az ugyanott lévő lakás területével bővítették, a lakók részére pedig a Várkonyi utcában építettek megfelelő lakást. A lakás építéséhez a Magyar Posta 100 ezer forinttal, a község pedig 80 ezer forinttal járult hozzá. A postahivatal felújítása és bővítése idején a postai szolgáltatásnak a tanácsháza nagyterme adott helyet, a telefonközpont kivételével a postahivatal hónapok át ott működött.

Postások a tanácsháza erkélyén 1965-ben

Pénzes István

A táviróforgalmat – a távbeszélőn történő továbbítási mód helyett – gépi útra, távirógépre (TGX) terelték. A postahivatal létszáma 1965-ben: tisztviselő 9 fő, kézbesítő 10 fő volt. A rádióelőfizetők száma a községben 1957, televíziót pedig 257 helyen üzemeltettek. Ebben az évben Pénzes István Kiváló Dolgozó kitüntetést kapott.

1966-ban Dömsödi László eltávozott a postától. Ideiglenesen Pénzes Istvánra bízta a hivatalvezetői feladatokat.

A kótpusztai fiókposta levélkihordó dolgozójának magatartása, moralatlansága ellen az ottani lakosok nagyon sokat panaszkodtak. Egy beadványukban kérték, hogy a postaszolgálatot közvetlenül Vésztőről lássák el, mert az odarendelt postást durvasága, pökhendisége miatt nem hajlandók elfogadni. Ezt az esetet még a vésztői tanács végrehajtó bizottsága is tárgyalta, de érdemi és megnyugtató döntés nem született.

Olajos Imre

1966-ban Olajos Imre lett a posta vezetője.

1969-ben az olvasható a posta beszámolójában, hogy a rossz munkakörülmények miatt gyakori a hírlapkézbesítők közötti fluktuáció. Ebben az évben hét kézbesítő vált ki, akik helyett újakat kellett betanítani. Ez jelentősen kihatott a posta teljesítményére és megítélésére. Az expressz csomagokat 5 kg-ig házhoz szállították, a szállítást a távirat- és expressz-kézbesítő végezte. Ebben az évben hirdették meg a „Levélsekrényesítési akció”-t, melynek során a lakott ingatlanok 1/3-án mintegy 1.100 levélsekrényt szereltek fel a lakosok. Ahol ugyanis nem volt postaláda, a postásnak minden küldeménynel be kellett menni a lakásokba, ami rendkívül megnövelte a kézbesítésre fordított időt.

A rádió-előfizetők száma 1969-ben 2210, a televízióé pedig 810 volt. A postai takarékbetét állomány mindössze 300 ezer forinttal emelkedett az előző évhez képest, így elérte a kétmillió forintot.

1970-ben az újság-előfizetők száma:

Napilapok	
- Népszabadság	433 db
- Magyar Hírlap	10 db
- Békés megyei Népszava	453 db
- Népszava	40 db
- Magyar Nemzet	14 db

Hetilapok	
- Képes Újság	218 db
- Magyar Mezőgazdaság	42 db
- Rádió és Televízió Újság	658 db
- Fáklya	18 db
- Magyar Ifjúság	37 db
- Nők Lapja	302 db
- Szabad Föld	600 db

A kézbesítői feladatokat korábban csak férfiak látták el, ebben az időben viszont felvették az első női kézbesítőt, Török Zsigmondnét, aki hosszú ideig látta el ezt a feladatot. Különvált a hírlap és a levélkézbesítés, a hírlapot hat női dolgozó kézbesítette, de egy év után – a sok panasz miatt – a posta visszavette ezt a feladatot. Kapott a posta egy motorkerékpárt, amellyel gyorsabban tudták a külterületi lakosok részére a küldeményeket kézbesíteni.

A Szecső-tanyán és Kertmeg-pusztán egy-egy nyilvános távbeszélőt szereltek fel, hogy szükség esetén az ott lakók is hamar segítséget tudjanak hívni. A rádióelőfizetők száma a faluban 2250-re, a televízióé pedig 1090-re növekedett.

1972. december 1-jén bevezették a szabad szombatdélutánt, így szombaton már 14 órakor bezárt a posta. Ebben az évben a többi évhez viszonyítva jelentősen megnövekedett a csomagforgalom. Történt ugyanis, hogy egy televíziós riport – amelyben egy sokgyermekes vésztői család nehéz helyzetét mutatták be – adakozásra készítette az ország különböző részein lévő üzemetek, kollektívákat, egyéneket. Közel egy éven keresztül érkezett napi 8–12 különböző méretű és tartalmú adománycsomag a család részére. Volt, hogy a postai küldeményeket vonathoz szállító kocsival

tudták csak a csomagokat a címzetthez kiszállítani. Rövid idő múlva azonban már a postahivatal előtt elkótyavetyélték a csomagot pár száz forintért. Úgy cserélt gazdát, hogy azt sem tudták mi van benne. A küldemények azonban nemsokára elapadtak, a csomagszállítás visszaállt a régi mederbe.

1973-ban a hivatalvezető Hegyesi Lászlóné lett, a hivatal létszáma 24,6 főre változott.

Hegyesi Lászlóné

A posta nyitvatartási ideje továbbra is 8–18 óra között volt, a távbeszélő szolgálaté pedig 7–21 óra között. A hivatalnál két szocialista brigád működött, minden dolgozó szakszervezeti tag volt. A véglegesített dolgozók mindannyian szakképesítéssel rendelkeztek. A telefon-előfizetők száma: 74, a posta előtt egy nyilvános segélyhívó telefont helyeztek el. A rádió-előfizetők száma 2150-re csökkent, a televízió-előfizetők pedig 1620-re emelkedett, ami az 1968-as előfizetői létszám kétszerese volt. A takarékszolgálatot kevesen vették igénybe a községben működő másik két pénzüintézet, a Takarékszövetkezet és az OTP miatt.

Havonta nagyjából 90 féle újságot értékesítettek a postások, 50–52 ezer példányban. A hetilapokat előfizetők száma 2634 fő volt. A Népszabadság előfizetők száma 382, a Békés megyei Népszabadságot pedig 544 helyre járatták. Az Aranykalász Tsz 50 tag részére fizetett elő központilag a Békés megyei Népszabadságra, ezzel nagyban hozzájárult a pártbizottság által a postahivatal részére kiűzött feladatok teljesítéséhez, melyben jelentős helyen szerepelt a központi és a megyei pártlap terjesztése.

Postai dolgozók az 1972. május 1-jei felvonuláson

Postások az 1974. május 1-jei felvonuláson

1976-ban 111.836 db hírlapot adtak el, 549.894 db-ot pedig az előfizetőknek kézbesítettek, ami napi 2.127 újságot jelentett. A rádió-előfizetések száma 1984, televíziót 1986 háztartásban fizettek elő. Ebben az évben a postahivatal 5798 táviratot vett fel, s 6903-t kézbesített. A kezdeményezett távolsági beszélgetések száma 24.134 db volt. Több dolgozót beiskoláztak különböző tanfolyamokra, ami tovább erősítette a szakmai felkészültségüket. Alapfokú egy éves tanfolyamra két dolgozót, középfokú egy éves tanfolyamra három dolgozót, felsőfokú három éves tanfolyamra egy dolgozót iskoláztak be, illetve ennyi szerzett képesítést. Így ebben az évben már csak egy kézbesítőnek és három tisztviselőnek hiányzott a megfelelő szakképzése.

A tanács végrehajtó bizottsága kétévenként beszámoltatta a településen működő gazdálkodó szervezeteket a végzett munkájukról, így a helyi postahivatal is rendszeres tájékoztatást adott a helyzetéről, illetve tevékenységéről. Egy felmérés szerint a lakosság részéről a következő problémákat jelezték 1976-ban a posta munkájával kapcsolatban:

1. Későn viszik ki a nyugdíjat.
2. Meghatalmazás nélkül a családtagnak sem adják át a pénzt, vagy az ajánlott levelet.
3. Nagyon hosszú a kézi kapcsolósos távbeszélőnél a kapcsolásra várakozás ideje.

A panaszok egy része jogosan vetődött fel, de orvoslásukra jelentős technikai fejlesztésre lett volna szükség, amit nem tudtak biztosítani.

Ebben az évben a postai dolgozók 550 óra társadalmi munkát végeztek a községben.

1977-ben a hivatal létszáma 26 főre változott. Hét belterületi és egy külterületi kézbesítési körzet volt, amelyekkel az volt a probléma, hogy évtizedeken át nem változtatták meg a határaikat, így aránytalanságok alakultak ki, s emiatt nem volt egyforma a dolgozók leterheltsége. Ez több alkalommal is felvetődött a munkaértekezleteken, azonban érdemi változtatásra nem került sor. A dolgozók havonta 1.700–2.200 forint között kerestek.

A postai szolgáltatások a következők voltak ebben az időszakban: klasszikus postai tevékenység: levélpostai küldemények (levél, csomag, értékűküldemény) felvétele, kézbesítése, továbbá táv-író-, távbeszélő-, rádió-, televízió- és hírlapszolgálat, pénz ki- és befizetés, értékcsikk és totó-lottó-árusítás, takarékkézeltés (OTP megbízásából).

1978. február 14-én Hegyesi Lászlóné lemondott a hivatalvezetői posztról, helyette Hatvani Béla lett a hivatal új vezetője, de csak november 1-jén. A köztes időben többen is helyettesítették a hivatalvezetőt, ami rossz hatással volt a posta munkájára. A dolgozók között is nagy volt a fluktuáció, sokan elmentek, és sok új dolgozó lépett munkába. Ebben az évben összesen 153.945 db hírlapot adtak el árusításban, 619.466 darabot pedig előfizetésben, ami a heti 6 napos megjelenést figyelembe véve átlagosan naponta közel 2.500 db újságot jelentett. Népszabadságot 571-en, Békés megyei Hírlapot pedig közel 980-an járattak, illetve vásároltak. A rádió-előfizetők száma 1995, televízió-előfizetőké pedig 2.178 volt. A felvett táviratok száma ebben az évben 6.180, a kézbesített pedig 7.384 volt. A kezdeményezett távolsági beszélgetések száma 26.731 volt. A dolgozók alapfizetése 2000 Ft, az átlagfizetésük pedig 2.500–2.600 Ft volt. Egy kézbesítő naponta átlagosan 20 km-t tett meg, 35–40 kg súlyú hírlappal. A dolgozók által gyakran felvetett problémára reagálva a kézbesítési körzeteket újraszabályozták, a kialakult aránytalanságokat korrigálták. A dolgozók közül 11 volt a nő, közülük nyolcan 30 évesnél fiatalabbak voltak. A kinevezett kézbesítő egy kerékpárt kapott 3 évre, s havi 50 Ft átalányt annak javíttatására, üzemképes állapotban tartására. A havi nyugdíj kihordásakor egy-egy kézbesítő egyszerre 80.000 Ft-ot vihetett magával, s hat nap alatt kellett a nyugdíjakat a területén kihordani. A kézbesítők ilyenkor egy-egy hónapban 5–600 forintnyi borralalót is kaptak a nyugdíjasoktól, ami esetenként 10–20 forintot jelentett.

Szemelvények Vésztő posta történetéből

1979 augusztusában Hatvani Bélától Egri Irén Valéria vette át a vésztői posta vezetését, aki rövid idő múlva férjhez ment, s mint Iráziné Egri Irén Valéria, a következő évben szülési szabadságra távozott. Távolléte alatt Balogh Zsigmondné látta el a postavezetői feladatokat. A következő időszakban többször volt a postavezető hosszabb-rövidebb ideig táppénzen, amikor egy, az igazgatóság által kinevezett állandó helyettes vette át a feladatot. Ez a személy pedig ebben az időben Csíkhelyi Endre nyugalmazott főfelügyelő volt, aki Bács-, Békés- és Csongrád megye különböző településein helyettesített.

1980-ban a postahivatal két dolgozója, Pénzes János és Nagy Zsigmondné is megkapta a Kiváló Dolgozó elismerést.

Az 1980-as évek közepéig vonaton szállították Vésztőre, s onnan el a postai küldeményeket. A Budapest felől érkező küldeményeket a Budapest–Gyoma felől 8 óra körül, a Püspökladány–Debrecen felől küldöttöket 10 órakor, a Szeged–Békéscsaba felől érkezőket pedig a 7:30-kor érkező vonattal szállították. Rendszerint a szerelvény utolsó kocsija szolgált postakocsiként, amellyel mindig utazott egy kísérő is, aki az állomásokon átadta a helybeli postásoknak a küldeményeket. A Vésztőről vidékre címzett küldeményeket a postások a 17 órakor Gyomára és Debrecenbe, 17:45 órakor pedig a Békéscsabára induló vonathoz szállították ki. Gyomára csak leveleket vittek, minden mást a békéscsabai vonathoz szállítottak. Az Aranykalász Tsz biztosított egy lovaskocsit a postai küldeményeknek az állomásról, illetve az állomásra történő szállításához. A kocsi bakja alá volt beszerelve egy zárható láda, amelyben a pénzküldeményeket szállították. Kiss Mihály volt hosszú ideig a kocsi hajtója. A technika azonban legyőzte a lovaskocsis szállítást, az 1980-as évek közepétől autó vette át a helyét. Ezzel együtt megváltozott a szállítás rendszere is, most már nem vonattal szállították a küldeményeket. A postautó Gyomárról indult Vésztőre, majd ment Okányba és Körösszakálba az oda címzett küldeményekkel, majd délután indult vissza Gyomára. Vésztőre 16 óra körül ért, akkorra kellett elkészíteni a szállítandó postát.

1982-ben Török Zsigmondné kapta a Kiváló Dolgozó elismerést.

1983-ban ideiglenesen Csíkhelyi Endre lett a posta vezetője.

1984-ben 5174 hírlap-előfizető volt, melyből 499-en Népszabadságot, 941-en pedig Békés Megyei Népujságot járattak. Televízió előfizetők száma 2.375 fő volt.

Ebben az évben nevezték ki a posta vezetőjének Kereki Istvánt, aki az előző időszak gyakori személycseréivel ellentétben, több mint 20 évig volt a vésztői posta vezetője. 1984. szeptember 10-i dátummal vette át Csíkhelyi Endrétől a feladatot.

A vésztői posta dolgozóinak száma ekkor 26 fő volt, a dolgozók közül 5 fő kezelte a távbeszélő központot, az egyesített kézbesítést ellátó dolgozók száma pedig 10 fő volt. A tisztviselők száma ugyancsak 10 fő volt, egy személy pedig takarított. Ebben az évben készült el a központi fűtés, felváltva az olajkályhákat, amelyeket már nem lehetett gazdaságosan üzemeltetni.

1985-ben 466-an Népszabadságot, 804-en pedig Békés Megyei Népujságot járattak. A televízió előfizetők száma 2.372 volt. A postahivatal létszáma 25,7 fő, melyből 13 tiszti, 12,7 pedig fizikai dolgozó volt. A postatiszti beosztásúak közül egy személy felsőfokú, hatan pedig középfokú szakmai végzettséggel rendelkeztek, míg 6 fő szakképzetlen volt.

Kereki István

1985-ben jelentős külső és belső tatarozást végeztek a hivatalnál, az épület teljes tetőcserét kapott. A dolgozók mintegy 10%-os bérfeljesztést kaptak, ami fejenként havi 4–500 forintos emelkedést jelentett. Bevezetésre került az ötnapos munkahét, szombaton csak táviratok és napilapok kézbesítését bonyolították. A hivatal munkáját a felettes szervek ebben az évben közepesre értékelték. A távbeszélő-szolgálat területén a 200 férőhelyre csak 150 előfizető volt, tehát nem volt igazából kihasználva. Ebben az évben a kézbesítők új kerékpárt és táskát kaptak. A hétvégén kézbesített táviratokért a postásnak 30 Ft-ot fizetett a posta. Előfordult olyan hétvége – gyakori személynevek napjakor –, amikor 100–150 dísztáviratot is kézbesíteni kellett. Ilyenkor borraavalóként akár egy havi fizetést is zsebre tehetett egy-egy kézbesítő. Ezt a kézbesítési formát azonban a posta nem tudta huzamosan biztosítani, ezért a dísztáviratokat csak hétfőn vitték ki a címzetthez, amikor nem kellett a dolgozónak túlórárt fizetni.

1989-ben helyezték üzembe az automata telefonközpontot. A távbeszélő központ automatizálása miatt a telefonkezelők munkaviszonya megszűnt. Az így felszabadult helyen turisztikai jelleggel vendégszobát alakítottak ki.

A posta a rendszerváltás után

1990. január 1-jétől a Magyar Postából szétválással három, egymástól független, állami tulajdonú vállalat jött létre, úgymint a Magyar Posta Vállalat, amely továbbra is végezte a hagyományos postai szolgáltatásokat, a Magyar Távközlési Vállalat és a Magyar Műsorszóró Vállalat. A Magyar Posta Vállalat a rendszerváltást követő években kereste a helyét, az új helyzetben új körülményekkel kellett szembe néznie. Az állami tulajdonos egyszemélyes, zártkörű részvénytársasággá alakította a céget, létrejött a Magyar Posta Zrt. A változások új kihívást jelentettek a helyi postahivataloknak is.

A vésztői postások munkáját dicséri, hogy az utóbbi húsz évben több postai dolgozót részesítettek elismerésben: 1990-ben Pénzes János 40 évi postai szolgálatban eltöltött munkájának elismeréseként, nyugdíjba vonulása alkalmával Vezérigazgatói dicséretben részesült. Az elkövetkező két évtizedben vezérigazgatói vagy igazgatói elismerést kapott Kereki István, Zilahi Zoltánné, Szabó Mihályné, Egeresi Imréné, Marhás Sándorné, Kereki Istvánné, Kaszai Sándorné és Forrás Mihályné.

A TelepostaHáz ünnepélyes átadása, 2000

A kép közepén Széllné Tóth Ibolya, szegedi postaigazgató és Kereki István postavezető

A korábbi vendégszobát a csekély igénybevétel miatt 2000-ben megszüntették, s a helyiségben TelepostaHázat alakítottak ki, amelyet 2000. május 30-án adtak át. Ez az új szolgáltatás a település lakóinak az informatikai ellátását és az internet elérhetőségét szolgáltatta. Ebben az időben még a lakosság csekély hányada rendelkezett internet-hozzáféréssel, így a kezdeti időszakban a posta e szolgáltatásának igénybevétele igen széleskörű volt. Az informatika rohamos fejlődésével és általánossá válásával azonban egyre kevesebben vették igénybe ezt a lehetőséget.

Szemelvények Vésztő posta történetéből

2001. február 12-én kapcsolták be a vésztői postahivatalt az Integrált Posta Hálózat rendszerébe. Az Integrált Posta Hálózat (IPH) az elmúlt 20 év legnagyobb postai informatikai beruházása volt. Az IPH rendszer megteremtette az alapot a postahelyi tevékenységekkel összefüggő adatok központi hasznosításához. Az adatok elektronikus formában kerülnek feldolgozásra és továbbításra, ez a papíralapú adatszolgáltatásokat váltotta fel. Az IPH gépes postahivatalnál ezzel a rendszerrel a küldemények adatait hátravontan (háttér munkahelyeken) rögzítik. Az IPH egységesítette a küldemény felvétel, továbbítás és kézbesítés informatikai támogatását.

Hosszú idő után, 2006. szeptember 1-jén postavezető-váltás történt. Kereki István helyett – aki ettől az időponttól a szeghalmi posta vezetője lett – felesége, Kereki Istvánné vette át a vésztői posta irányítását.

A dolgozók létszáma ekkor 19 fő, melyből 9 fő kézbesítő (Ökrösné Ritter Ilona, Dancs Gábor, Parais Gábor Rózsa Antalné, Forrás Mihályné, Nagy Gábor, Ökrös Imre, Kovács Krisztián és Kiszely Zoltán) és egy fő centrális csomagkézbesítő (Csillag István).

A centrális csomagkézbesítés 2007-ben került bevezetésre, s Vésztőn kívül kiterjed Okány, Zsadány és Biharugra településekre is.

A főpénztári tevékenységet Marhás Sándorné és Bak Istvánné látja el, a minőségellenőrzési feladatokat pedig Zilahi Zoltánné. Az egyesített felvételi feladatokat (levél, távirat és csomagfelvétel) Bottyán Sándorné és Dani Sándorné végzi, a pénzfelvételi munkahelyen pedig Takács Edina fogadja az ügyfeleket.

Kereki Istvánné

A postautó indulásra kész

A felvételben dolgozók a napi feladataik mellett biztosítás-közvetítésével is foglalkoznak. Munkájuk színvonalas ellátásáért, az ügyfelekkel történő közvetlen és jó kapcsolat elismeréseként elnyerték az „Ügyfélbarát posta” elismerést.

A hírlapok előfizetőinek egy részét 2006-tól a MédiaLog vette át. A postánál maradt, illetőleg új előfizetők részére a posta 2007-ben havonta 8584 db hírlapot kézbesített, melyből 3753 db napilap, 4831 db pedig színes lap. 2008-ban a kézbesítendő lapok havi száma 8211-re, 2009-re pedig 6411-re csökkent. 2010-ben havonta már csak 5851 újságot kézbesítenek, melyből 2378 a

napilap és 3473 db a színes lap. A csökkenés oka elsősorban a gazdasági válság, ami megnehezítette a családok életét.

A posta dolgozói 2010-ben

Első sor: Ökrös Imre, Ökrösné Ritter Ilona, Nagy Gábor, Bak Istvánné, Egeresi Imréné, Zilahi Zoltánné. **Második sor:** Forrás Mihályné, Rózsa Antalné, Csillag István, Kereki Istvánné, Takács Edina, Dani Sándorné. **Harmadik sor:** Parais Gábor, Kovács Krisztián, Marhas Sándorné, Kazai Jánosné, Bottyán Sándorné. **Negyedik sor:** Dancs Gábor, Kiszely Zoltán.

Források és felhasznált irodalom

Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében 1850–1867. Békéscsaba, 1973.

A Vésztői Képviselőtestület jegyzőkönyvei 1871–1945 (Békés megyei Levéltár, Gyula)

A Vésztő Tanács Végrehajtó Bizottságának jegyzőkönyvei 1950–1990 (Békés megyei Levéltár fiókja, Békés)

Pénzes János vésztői lakos, volt postás elbeszélései, emlékei

Két évtizedünk. A magyar posta megújulása és modernizációja 1990–2010. Szerk.: Lovászi József. Bp. 2010.

A Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány szentesi gyűjteményében található dokumentumok, kiadványok, tárgyi emlékek

Köszönöm a segítséget Verók Istvánnak, a Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány szentesi kiállítás-vezetőjének, Juhászné Pálnok Lenkének, az alapítvány kuratóriumi tagjának, Kereki Istvánnénak, a vésztői posta vezetőjének és Pénzes János nyugalmazott vésztői kézbesítőnek.